

SHUKUR XOLMIRZAYEV HIKOYALARIDA INSON TAQDIRI MUAMMOSI

*Samarqand davlat universititi
Abduqodirova Durdona Anvar qizi
4-kurs talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Shukur Xolmirzayevning hikoyalari haqida fikr yuritiladi. Asosan “Odam”, “Nomalum odam”, “Tanholik” hikoyalarini tahlil qilamiz.

Kalit soʻzlar: Surxon muhiti, notanish odam, tanholik, Tolstoy, Kukracha, kamar.

Adabiyot quroli soʻz! Aynan soʻz orqali hayotni, insonni badiiy talqin qilgan, adabiyot olamida kitobxon mehrini qozongan adib Shukur Xolmirzayevdir. Yozuvchi uslubiga Eʼtibor qaratadigan boʻlsak, uslubi sodda, har qanday jimjimadorlikdan holdir. Shoir qahramonlar hayotini ixcham maʼnoda tasvirlaydi. Asarni loʻnda, ohangdor, zamzamali dialoglar asosida qurishni oʻz yozuvchilik darajasiga koʻtaradi.

Yozuvchining koʻpgina hikoyalari ham hajmi kichik, lekin salmogʻi kattadir. Masalan: “Notanish” odam hikoyasini olaylik, hikoya ovga borayotgan edim, havo aynidi, “Bahor havosida bir suvalab oʻtar” deb ketaverdim. Turgan yerimdan ikki yuz qadamcha narida jar va jarga tushaverishda ovchilar, yoʻlovchilar qoʻnib oʻtadigan kamarcha borligi yodimga tushdi. Kamarga kirdim”. Shu oʻrinda biz yozuvchining mahoratiga qoʻil qolishimiz kerak, chunki asarni boshlashdanoq, oʻquvchini ergashtira oldi.

Notanish odam kamarga kirgan ovchi yigit oldiga borini toʻkib tashlaydi. Lekin yigit koʻnglida unga nisbatan gumon kuchayadi. Kamarga notanish odam bir quchoq oʻtinni koʻtarib kirib “Isina bering” deydi. Yigit esa olovni minnat qilayabdi deb tushinadi. Bir ozdan soʻng tashqariga chiqib notanish odamning daryo toshqini toshlarning tagiga tiqib tashlagan shox-shabbaning terayotganini koʻradi va bu oʻtinni uyiga olib ketadi deb oʻylab qoladi. Koʻp oʻtmay yigit oʻzining shubhali hayollaridan uyalib ketadi. Chunki u odam oʻtinni olib ketish uchun emas, boshqa bir yoʻlovchilar sovuqda havoda oʻt yoqib isinishlari uchun toshib kelgan ekan.

Bugun zamonimiz oʻzgardi, zamonnini oʻzgartiradigan boshqa odamlarga qoʻshilib koʻpchilik oʻzgardi. Lekin haligacha ham oʻzini oʻylaydigan insonlar bor oramizda. Bu hikoya menga gruzin yozuvchisi Nodar Dumbadzening “Kukracha” qissasini eslatdi. Qissada ham Kukracha notanish odamga oʻxshab odamlarga taʼmasiz begʻaraz yordam beradi, evaziga hech narsa kutmaydi va buni oʻzining insoniy burchi deb biladi. Toʻgʻri hayotda yaxshi insonlar bor, ammo juda ham ozdir. Oz boʻlsada Kukracha va Notanish

odamdek insonlarning hayotda borligi uchun jamiyatda muvozanat saqlanib turibdi. Asarning ahamiyati ham shunda deb bilaman.

Yozuvchining yana bir hikoyasi “Odam” bu hikoya juda ta’sirli. Hikoyada Rahima ismli ayolning hayoti, kechmish-kechinmalari, qalamga olinadi. Rahima onasi vafptidan so‘ng o‘zi xphlamagan Shodmon polvonga turmushga chiqadi. Oradan to‘rt yil o‘tib inqilob boshlanadj, shu orada turmush o‘rtog‘i vafot etadi. Rahima uchta bolasi bilan beva qoladi. U el qatori kalxozga kiradi. “Qizillar kelayabdi” degan ovoz tarqalib odamlar bilan tog‘ga qochadi. Kichik farzandi tog‘ga chiqaman deb tog‘da ochlikdan vafot etadi. Asarda bir ayol matonatiga qoil qolmasdan iloj yo‘q. Eridan ayrilgani yetmaganidek, ikki farzandni tuproqqa bergan onani sabr-matonati ko‘eib ko‘zga yosh keladi.

Yozuvchining yana bir hikoyasi “Tankalik” hikoyasidir. Hikoyada bashariyat murabbiylaridan biri L. Tolstoy haqida. Asarda ulug' bobomizning ulug‘ umri oxiridagi alamli o‘ylari, iztiriblari, falsafayu, donishmandligi mohirona tasvirlangan. Inson shaxsi uning tanigamas, ruhiyatiga taalluqlidir. Hikoyani o‘qib Shukur Xolmirzayev va Tolstoy o‘rtasida ruhiy yaqinlik bor deb o‘yladim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sh. Xolmirzayev. “Saylanma”. Toshkent. Manaviyot nashriyot. 2003-yil
2. N. Erkayeva. “Shukur Xolmirzayev haqida” Toshkent. Manaviyat. nashriyoti. 2001-yil.
3. Mirziyoyev. Sh. M. “Erkin va forovon demokratik. “O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz”. Toshkent. O‘zbekiston nashriyoti. 2016-yil 56-bet.